

APARADUL

Opus al Asociației »Infrățirea«

Apare de două ori pe săptămână.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA:

ARAD, Str. Eminescu No. 18.

Telefon: 266.

Starea economică și starea morală.

Acceleratia pe care panta morală o prezintă ochilor, duce la conjecturi care ne aproapează criza economică. Întradește, dacă vom să facem o căutare întru aceasta și moralitatea, ne vom convinge că prima este în mare măsură cauza decăderii celei de două.

Oricine știe, a observat, că de la răsbolul (și astăzi a contribuit mult la recătușarea, și relașarea lanselor morale prin grozăvile arătătoare) a devenit banale prin repetiție) a început o epocă liberală și de autocrație, și toate terenurile. Prejudecările morale au fost sdrobite și constatarea că masacrele ale răsbolului, sunt posibile. Destinderea nervilor, suferirea și de nădejdea care lăcut lumea să se arunce în valul plăcerilor ce nu rămăseseră, au adus apărarea oricărui legi, din lipsa de subiecte, din lipa de cel supra cărora ar trebui să se exercite.

Aceasta ar fi durat însă numai până la constatarea generală comisă, numai până la criza din leșinul, din beția în care nu vom să scăpăm întrucât ne era teamă de o calitate mai îngrozitoare; stăruia aceasta ar fi rămas ca un penumbra a răsboiului, ca un ecou ce său fi pierdut înăuntru, dacă monstrul dispărut în 1918 n-ar fi lăsat urme atât de funeste, venin de sepie și a învenit totă apa economică a lumii, apă care va răsări în marea moralitate.

Supraproducția a cărei cazu sunt marii furnizorii ai statelor care credeau — și și dorit — că răsbolul ar fi dura o veșnicie; cauzată de scăderea numărului consumatorilor, a creat starea lazzaronism silit, a creat someri, hichenii celorlalți, cluștile — (deveniți fără sănătate) — municii celorlalți. Să o mică paranteză. Mare este — mai ales la noi — că acești someri sunt creații omului, a ajutorului ce li se dă. Bărbați și mai ales femei nu n-au ce face, tăin să și știe virtuți ocupându-se de fapt care ar fi foarte lăudabil dacă să arătă să facă alegeri, dacă n-ar face muți să renunță la muncă și le-ar aduce totuși ceva, mai pretrucă și să vor fi înăuntru. Răspălată? — au dat-o sănătate, la întărirea digurilor.

Dar să revenim. Someri — și adevărați ca și cei falși — copiii. Aceștia vor trebui să cersească (se obțină bine la localurile publice: parc, palatul Mureșului etc.) Regimul e casă e sever. Educația nu funcționează acolo, iar cea de pe lângă, sănătate unde poate duce. Așa se pregătește generația noastră. Școala începe să de-

vină din ce în ce mai inaccesibilă. Și de altfel: „Primum vivere, deinde filosofari!“ Copiii trebuie să-și câștige „păine“ care a devenit ceea ce mai căutată morală, cel mai jumătățit scop.

Dar să nu avem măngălereea că numai în clasele de sus starea ar fi săa de tristă. Mersul economiei mondiale a pus în grele încurcări pe cele mai solide personalități financiare. Nu e departe cazul Krueger.

Ziarul nostru a mai spus-o, toate clasele sunt într-un marasm moral, într-o anestezie cauzată de cloroformul lipsel și al fricel de viitor.

Ce vom face dar? Ce vor face cei ce au marea răspundere a pregătirii viitorului? — Și ce se vor face, cei opt milii despre care spunea A. Gide că trăiesc pe sub pojurile Parisului? — Extirparea nitscheană a tuturor celor suferinți, lipsit de lucru și de posibilități de traiu, n' o putem face. Im bunătățirea materială — au dovedit-o atâtă planuri și războinici — iar e imposibilă curând. Așadar vom lăsa — fataliști — să se întindă și mai mult plaga îmoralității care e corolarul împotrivării de a realiza eventualitățile de mai sus? — NU! — Hristos a învățat nădejde. Nu însă nădejde leneșul care așteaptă para mălaiajă sub păr, ci nădejde care se va îndeplini cu contribuția noastră — Care să ne fie acea contribuție? — Afără acestei nădejdi față de toți cei ce au pierdut-o deja; însuflarea de speranță viitoare; îmbărbătarea la răbdare; arătarea realității care nu mai trebuie să continue. Într-un cuvânt, alimentarea părții spirituale, a sufletului omului.

Mulți vor privi cu zimbet disprețitor acest mijloc. Este totuși singurul care a rămas și care ar fi eficace. Căti vor lua oare în serios gândul sincer care le-a venit acum?

P. Segean

□ Examenele de admitere în cl. I liceu vor avea loc în ziua de 13 Iunie ora 8 dim. Înscrierea se face pe baza următoarelor acte:

- Certificat școlar
- Extras de naștere
- Certificat de bolezнь
- Buletin de revaccinare
- Certificat de naționalitate.

Cererile se vor înainta până în zilele de 12 Iunie la direcția liceului unde dorește să urmeze:

Proba constă din limba română și matematică, atât oral cât și în scris.

Controlul devizelor

Săptămâna trecută Banca Națională a României a luat o măsură, care a găsit aprobația unanimă a presei românești. Această măsură, care consistă în monopolul zonă de către Banca Națională a comerțului de devize și valute, este, desigur, binevenită pentru curmarea unor stări de lucruri, care nu mai puteau fi tolerate.

De altfel, această măsură nu constituie propriu zise restricții a comerțului de devize, cum ar părea la prima vedere. Ea are de scop numai controlul acestui comerț în scopul de a înfrâna speculația ce se făcea în ultimul timp de către anumiți indivizi, care speculau „à la hausse“ asupra devizelor.

Datorită stării de alarmism și de neîncredere în stabilitatea monetelor noastre, creată de acești speculatori prin răspândirea de sfonuri tendențioase, definițiori de moneta românească au început să schimbe moneta națională, fie în aur, fie în monedă străină, și astfel schimbătură, să o tezaurizeze. În acest fel s'a ajuns în scurt timp la fenomenul paradoxal, că pe când în străinătate moneta noastră era căutată cu preferință și se bucură de o mare incredere, în țară, cel ce o aveau, căuta să se scape căt mai repede de ea.

O mare parte dintre cel alarmați de aceste sfonuri s-au aruncat asupra devizelor, cum să răndu-lă în mare cantitate. Aceste devize însă nu se cumpără pentru operațiuni reale, pentru plăți în străinătate, ci pentru a se obține în schimbul lor aur și monedă străină. Așa încât stocul pe deviză al Băncii Naționale, la un moment dat, era amenințat din cauza acestei neobișnuite cereri.

Evident, dacă acest fenomen ar fi continuat astfel, în scurtă vreme stocul de aur și devize al Băncii Naționale ar fi fost epuizat, iar acest lucru ar fi cauzat pagube incalculabile, periclitând însăși moneda noastră, care în acest fel ar fi fost lipsită de acoperire.

În afară de aceasta, aceste speculații însăși tot odată un real prejudiciu pentru operațiuni reale, lipsind de deviză pe acel cari ar fi avut în adevăr nevoie de ele, pentru plăți în străinătate.

Dar dacă din punct de vedere financiar monopolul comerțului de devize și valute este o excelentă măsură preventivă, el este binevenit și din alt punct de vedere.

În adevăr, prin interzicerea importului și exportului de valute străine și monete naționale, se răpesește posibilitatea de a-și tezauriza capitalurile peste graniță, acelora, pe ca-

Bucuriile poporului român sunt bucuriile Mele, durerile lui, sunt durerile Mele.

Regele Carol II.

ABONAMENTE:

Pentru particulari:	1 An : 200 Leu	500 Leu : 1 An
100 : 3 Luni	250 : 6 Luni	300 : 3 Luni
50 : 3 Luni	130 : 3 Luni	

In străinătate dublu.

Buletin intern

Demisia guvernului.

Știri laconice, sosite în zilele trecute dela București, au adus vestea demisiei guvernului. În acalmia generală de acum, știrea aceasta a fost ca un duș rece, care ne-a trezit din somn; dându-ne parcă noi forțe vitale, căci ne măngăiem — eterne victime ale votului universal — cu vagă — foarte vagă speranță într'un viitor mai bun.

Se schimbă domnilii, se bucură nebunii, zice îneputizabilă înțelepciune a poporului. Și de azi de zile, proverbul acesta își are un sens bine definit, care însă pe noi — cetățeni temibili — ne costă mult. Nu știm dacă noile combinații politice vor reuși sau nu, așa că nu putem anticipa nimic asupra longevității ex-trasului de naștere a actualelor Corpuri Legiuioare. Ceea ce e sigur însă, e că dacă „nădrăgarii“ ar descinde din nou în mijlocul alegătorilor spre a le cere contribuția electorală, să ar petrece lucruri din cale afară de violente, din cauza sureșcărilor ce domnește pretutindeni. În plus, cheltuielile — de orice natură ar fi — ferice alegerilor.

Acum, se spunește că d. Titulescu eminențul nostru diplomat ar fi fost chemat telegrafic în țară. La ce? E oare logică această chemare?

Adecaț mai precis: rațuna de a fi, a partidelor noastre politice acceptă concursul unui politician de calibru d-lui Titulescu?

Nu, întrucătă deasupra intereselor țării, la cele mai multe din partidele noastre, primează interesul personal, divizat în două mari categorii: al partidului și — mai ales — al membrilor.

Situatia noastră e incontestabil, una din cele mai grele, așa că se impune o coaliție a partidelor, pentru a elabora din sănătul lor un guvern format din oameni capabili, cinstiți și cu dragoste de țară.

Aceasta este o datorie față de această țară și acest popor prea mult răbduri și credem că cel puțin acum, când cūtitul aproape ne-a ajutat la os, să pornim pe calea dreaptă a unei conduceri înțelepte și cinstite.

armil

Programul

festivităților din ziua de 8 Iunie 1932, aniversarea urcării pe Tron a M. S. Regelui Carol II și aniversarea a 15 ani dela depunerea jurământului voluntarilor din Ardeal și Bucovina, la Iași!

Miercuri, 8 Iunie c. ora 10 dim.

Te-Deum în Piața Catedralei, oficiat de P. S. S. Episcop I. Grigorie înconjurat de mare sobor preoțesc.

După Te-Deum, urmează cuvântările d-lor, General C. Bălăcescu, Dr. Gh. Serbanu și Traian Moșoiu președ. U. F. V. apol, d. General C. Bălăcescu Comandantul Gardăzoanei Arad, în numele M. S. Regelui, va decora pe toți foștili voluntari din jud. Arad cu medalia Ferdinand I.

În B. Reg. Maria va avea loc după acestea, treptea în revistă și defilarea trupelor, după care va urma o masă camaraderească a foștilor voluntari, în Parcul Eminescu, iar la ora 5 d. m. vor avea loc mari serbări și alergări de cai la hipodromul din Cetate, care va fi inaugurat cu această ocazie.

Adunarea Eparhială a Aradului

— Discursul de deschidere al Prea S. Sale Episcopului Dr. Grigorie Gh. Comșă. Constituirea birourilor și comisiilor.—Lucrările adunării.—Sărbătorirea lui Vasile Goldiș.

Duminică, 29 Mai, c. o. rele 9 dim., s'a deschis adunarea generală anuală a eparhiei Aradului, după oficierea unui serviciu divin, de către P. S. Sa Episcopul Grigorie înconjurat de un schor de preoți, și în prezența nloilor deputați, a oficialității și a unui numeros public.

După terminarea serviciului divin, asistența a trecut în anu a Academiei Teologice, unde, P. S. S. Episcopul Grigorie ocupând scaunul prezidențial deschide adunarea, cu următoarea frumoasă vorbire:

*Prea Cucernici Părinți,
Dominilor Deputați,*

O bucurie legitimă străbate în clipele acestea ființă mea, bucuria care îmi dă convingerea că mă adesez către reprezentanții distinși ai clerului și poporului din eparhia Aradului: că D-Voastre înțemeiați pe cunoașterea deplină a adevărului divin și pe holârarea de a contribui la realizarea lui integrală, aș întrat în adunarea eparhială a viitorului ciclu de 6 ani, cu convingerea că Biserica ortodoxă luptă pentru binele neamului și pentru înlăturarea răului din mijlocul lui.

Îmi place să cred că Vă deje seama de rosturile spirituale ale Bisericii în aceste vremuri de grea cumpăna din punct de vedere moral și material și că Hristos Mântuitorul care a potolit valurile mării agitate din Galileia, va potoli și patimile oamenilor, în constiință, că biserică prin propovăduirea credinței conțopește orice tendință individuale, în acea colectivitate de cugile și simțiri fără de care este imposibil orice progres.

Vremuri de grea încercare.

Depozitul sacru al credinței noastre strămoșești a devenit pentru noi o tradiție plină de experiențe și de trăiri religioase, de convingeri și atitudini, cari mai presus de orice veleități personale, au creiat și sufletul național românesc, care fără pecetea ortodoxiei nu mai este curat românesc, așa cum nu este bună o monedă care nu poartă chipul regelui. Spiritul tradițional al neamului nostru ne va ajuta să munçim, dacă ne vom da bine seama că de mare este criza socială, politică, economică și financiară a lumii; somajul, datorile, reparați-

unile, greutățile desarmărilor, pun pe grije și pe cei mai iuscuși guvernanți ai lumii. Nu este o glumă că în Anglia sunt 2 milioane, iar în America 7 milioane și în Germania 5 milioane someri. Marele scriitor italian Giorgio Ferrero numește o fatalitate enigmatică toată criza actuală și zice apoi: „Civilizația noastră, întemeiată pe știință, se rătăcește în greutăți din care nu mai poate eș... se învață azi cum să se traverseze oceanul prin aer și se desvoltă regulile cele mai simple în ce privește arta conducerii oamenilor. Se înmulțesc minunile fizice și ale chimiei se pătrunde, — sunt ispitit și zice, — chiar în inima materiei, dar inima noastră și a semenilor noștri devine un mister de nepătruns. Noi nu înțelegem pasiunile cele mai elementare... În haosul în care trăim, nimica nu este stabil, construcțiile cari par cele mai impunătoare, nu duresc decât o zi. Se trăiește în provizorat. Dar omul nu realizează lucruri mari, decât atunci, când rădăduște în cel vecinic“ (Revista „Illustration“ din 24 X 1931).

Acelaș lucru, îl exprimă distinsul nostru scriitor Cezar Petrescu spunând că clopoțele de ziua Invierii chiamă pe om la credință, care dă vieții sensul, pe care nu nici nu lă putut da nici recordul vitezei, nici uzinele astăzi înșepenite, nici băncile falite, nici consorțiul Krueger sau Morgen sau Deterding sau Heinemann, regi terestre ai petrolului, chibriturilor, oțetului, sau electricității (Curentul 1 Mai 1932).

**Prin Biserică,
isbăvire.**

Cine și dă seama de situația generală a lumii și a noastră ca neam, acela luând rolul de reprezentant al Bisericii noastre, lasă acasă sau în alt loc, ori ce preocupa, orice interes personal sau de partid și prin colaborarea lui să dovedă că se găsește în slujba lui Hristos. Contingențele pământești nu au ce căuta aici, ci numai îndemnul lăuntric al lui Dumnezeu care cere că mai întâi să te curăți pe tine, iar apoi și pe alții.

Adevărul acesta am căutat să-l fac dovedit mai întâi prin munca pilduitoare a preoților mei, prin cari am căutat în timpul celor 7 ani de muncă de până acum să creiez o atmosferă de viață religioasă, atât de necesară

toatăuna și mai ales într-o vreme de așa mare primejdire a idealului moral. Preotul meu pot zice că odinioară Sfântul Pavel: „In dñe nu am mâncat pâne dela cineva“ (II. Tes. 3 v. 8). Acestui cler pot să-i mulțumesc că tineretul organizat în Societatea „Sf. Gheorghe“ a primit îndrumare, că s'au înființat comitete misionare, s'au lăsat misiuni religioase, s'au dat măngâiere bolnavilor și săracilor. În timpul din urmă clerul are să lupte și cu mizeria materială, dar rabdă creștinește căci de dragostea lui Hristos nu-l desparte nici necazul, nici strâmtorarea (Romani 8 v. 35), nici foamea, nici golătatea. Cu răbdarea pregătesc preoții pe creștini, ca să țină contact cu eternitatea, realizând deja aici, bunătatea mulță, pace, bucurie, cultură și spirit creștin în toate domeniile vieții.

Academia noastră teologică cu profesori buni pastori mele a dat preoții tineri cari sunt o mandrie a eparhiei.

Dar noi avem nevoie și de concursul laicilor și pentru cei mai buni preoți. Când corabia vieții neamului este amenințată de valuri toși trebuie să vină în ajutorul preoților. Căci laicii pot ajuta în domeniul calității, în combaterea alcoolismului, a concubinajului, a sectarismului. Pe laici îi vrem organizați pe toată țara în jurul Bisericii ca să fie de folos în presă, întruniri, în comitete misionare, în activitatea culturală.

De aceea am scris noi carte

1. „Credința care lucrează“
2. „Aciunea catolică și ortodoxia activă“ și

3. „Taina pocăinței și intelectualii“. Am scris aceste cărți fiind că voi esc cu tot dinadinsul să căștig pe laici pentru Hristos și opera Lui. Voi esc și căștiga pentru cultura creștină. Noi vorbim mereu de cultură, dar totuși credem că golarile bugetare sunt mai importante decât golarile culturii. De aceea eu cred că laicii pot ajuta Bisericii prin conferințe și alte căi cu bogăția culturii prin Biserică să fie o realitate.

Cultura fără credință.

Cultura și expresia produsă de sufletești, cari fac să înțeleagă omul adoptarea la mediul social, este imperios necesar ca intelectualii noștri să se întoarcă de ne-

cesitatea adevărului că bunurile culturii numai atunci sunt bunuri când sunt sfintite de Hristos; că fără Hristos nu este cupuțină adevărata adaptare la mediul social, că mediul social fără Hristos este înțeleptul săracilor. În timpul din urmă clerul are să lupte și cu mizeria materială, dar rabdă creștinește căci de dragostea lui Hristos nu-l desparte nici necazul, nici strâmtorarea (Romani 8 v. 35), nici foamea, nici golătatea. Cu răbdarea pregătesc preoții pe creștini, ca să țină contact cu eternitatea, realizând deja aici, bunătatea mulță, pace, bucurie, cultură și spirit creștin în toate domeniile vieții.

*Prea Cucernici Părinți,
Dominilor Deputați,*

Tirul și Sidonul, Asiria și Babilonul au putut avea civilizație dar nu au avut cultura Grecilor, nu s'au știut adapta ca Grecii la mediul social iar la rândul lor Grecii au decăzut când nu cultura creștină a animat sufletele. Prezența unei culturi creștine e cea mai de dorit de mine pentru neamul românesc.

Atunci nu vom avea preoți cari să lupte cu traful zilnic, cari să fie criticați în loc să fie încurajați, într-un mediu cu adevărat creștin orice muncitor în ogorul lui Hristos este ajutat și încurajat, mai ales de intelectuali. Religia noastră ortodoxă împăca nu numai nevoie celor săraci și simpli, ci și a celor bogăți și culși precum oceانul răcorește pe toată lumea, copii sărmani și nepuțincioși, ca și pe înărzneșii înotători cari înfruntă toate adâncimile apelor.

Acest adevăr doresc că între în inima tuturor iubililor mei credincioșii din pătura cultă și precum ochiul sănătos se desfășează de lumină, astfel și sufletul lor doresc să se desfășeze de farmecile nebănuite ale trăirii în Hristos căci zice apostolul: Toate le pot în Hristos, care mă întărește (Filip 4 v. 13).

Întărirea prin Christos

Cum ne poate înțări Hristos pe noi? Sau cu alte cuvinte: cum vom face pe Hristos stăpân și împărat al vieții noastre? Înainte de toate să cădem în genunchi la rugăciune și plini de umilință

să ne rugăm lui Dumnezeu cum ne învață rugăciunea Dumnezească, fără a dori sfîntirea lui Dumnezeu, fără să fie împărtășită. Lui se facă voia Lui, zadarne va fi truda în adunarea eparhială și ori unde a Fără a cere iertare Dumnezeu, fără a cere ne mantuiască, fără a pune în raport de fi Ceresc, zadarne înceapă din familie din tea părinților că ei se sesc în raport de legătuze cu Dumnezeu prin căciune, prin cercetarea creștină, prin împărtășirea sfintelor taine.

Am ajuns azi să cercetarea bisericii și nu ar fi un semnalul creștin, dar noii gem o asemenea păcată cine se roagă în casa Ceresc trebuie să se mai mult iar acea căne Tatălui Ceresc este Biserică. În Biserică tutu divin se desfășură a făcut Iisus pentru viață, suferință și lui Iisus pentru noi slăvita Lui Invieră, și viață fiilor aleși la Dumnezeu: Sfintii și nem Precum ucenicul din trebue să prindă din rea zilnică a maestră cretelui meseriei sale săme săvârșirea sa, — astă din prin cunoașterea vieții Domnului vom redi ucenicii Lui.

Către părinți

Cunoscând acest lucru chemăm pe părinții în să ne dea ajutor noii căilor Altarului, capăt aducem copilașii la Peste munca părinților noșcoală, — va urma asta religioasă în scăpusă prin lege. Ne să că statul a impulsu obligativitatea instrucției ligioase prin preoți primări. După scăpusă mară trebuie să se tehizarea adulților de la chipul acesta să dă apoi organiza bine ceeace este o preoților de căpetenie a noștră slină. Pregătiți prin și învățătură vom pa harul lui Hristos în Taine. În această apelăm mai ales la înțeleptuali sperând că cunoscere și din familiile de te intelectuali vom recăduți pentru preoții fel vor inceta lamentul nu am avea preoți Dar toate realizările

România Mare s'a făcă jertfe Mari; asemenea și viața noastră religio-morală cu jertfe mari să ridica. Jertfa creștină mai necesară azi când. Ne trebuie o casă, — o reședință imensă, un azil pentru sănătate, pentru bătrâni, biblioteca pentru casele culturale, în preajma, internele elevi de licee, unde să crească sub așezare bisericii; numai oare să întăriști în Hristos ne pulea ajuta, numai creștini vă vor înțelege purile ostenelelor noastre. Trebuie ajutoare pentru cărurile tăiate din bugetul lui și pentru funcționarii popoșii, ca protopopii poate fi misionari.

Când mulțumim foștilor sănătăți sinodali și foștilor consilieri eparhiali pentru cursul dat în timp de 6 ani — cu aceeași incredere săm la sprijinul DVoastre și viitorilor consilieri, care un nou period de 6 ani să chemă și a sprijini ca unui episcop, a sfetnicii, a protopopilor și a căilor cari nu au alt scop decât întronarea dragostei sine în inimile tuturor, porirea Duhului Păcii și a familiilor și ogoarelor nașeni în revărsarea tuturilor cerești asupra or ce cred în Iisus și naivirea adusă de El.

pentru tron și țară.

Năim vremuri de mari sănătăți, când o lume nouă se la ușă; deci chemă și noi a munci și penitătirea tronului și a nașeni române din toată țara. Pentru răspândirea simbolului dinastic și patriciilor noi episcop, am scris ("Pentru tron și țară") sedată de o prefață a prim-ministrului N. Iorga; distilațiile canonice, atât ostenitoare am răspândit patriotismul cu graiul, am găsit pe oameni în duș, în timpul inundațiilor cercetați cu cuvântul și aplauz.

Poporul e bun și răbdător, noi ne-am convins de asta și prin aceea că la cel nostru din satele cele sărăce au venit ajutoare din sinistrați. Cu elogii dl. Pamfil Șeicaru desăvarele țărănilor care veau încărcate cu alimente din sinistrații din Bârlad. Poporul, căruia trebuie să dăm toată grijă și toată curățea, căci pilda conducerilor va salva sufletele sănătăți și românești. Oamenii din popor s'au alăturat muncii noastre pentru salvarea sectelor și azi spun că poporul este înțelept în fața primejdiei.

După toate aceste expuneri, care sunt suficiente să învedera planurile acelora noastre, promitem să că și în viitor vom sta sănătăți și urmând școala ge-

nunchilor ne vom ruga pentru prosperarea lumii noastre, o vom cerceta și măngăia, pe preoți și vom ocroti, pe toți și vom iubi și vom primi colaborarea tuturor, pentru lumina lui Hristos să ne lumineze pe toți. Binecuvântarea mea va însoții pe toți și recunoștința mea va fi mai ales pentru cei care îmi vor ajuta să-mi fac datoria. Căci cunosc un singur fel: datoria.

Ajutați-mi să-Mi pot face datoria.

Cu aceste cuvinte declar deschisă actuala sesiune a adunării noastre eparhiale.

Lucrările adunării

După acest minunat și plin de adâncă înțelepciune discurs, P. S. S. Episcopul Grigorie, a desemnat cu sacrefacții de ședințe, pe d-nii Dr. N. Popovici, Dr. Aurel Cosma și Dr. Ioan Drincu.

Ca secretar al primei ședințe a fost designat d. Dr. N. Popovici, care a cunoscut apelul nominal, constatăndu-se prezența următorilor:

Gherasim Andru, Teodor Ardelean, Dr. Teodor Băbuția, Dr. Coriolan Baltă, Dr. Coriolan Băran, Dr. Eugen Beleș, Dr. Antoniu Bogdan, Dr. Teodor Botiș, Dr. Dimitrie Chirtoiu, Dr. Aurel

Cioban, Dr. Pompiliu Cioban, Dr. Stefan Cioroianu, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Dr. Aurel Cosma junior, Mihai Cosma, Dr. Romul Coțoiu, Ascaniu Crișan, Pavel Dărlea, Savu Dorca, Dr. Ioan Drincu, Ioan Georgia, Dr. Lucian Gheorghieviciu, Procopiu Givulescu, Iosif Goanță, Dr. Alexandru Horga, Dr. Adam Iancu, Constantin Lazăr, Stefan Lungu, Traian Mager, Fabriciu Manoilă, Dr. Iustin Marșieu, Petru Marșeu, Stefan Mateescu, Dr. Vasile Miricu, Policarp Morușa, Dimitrie Muscan, Dr. Pavel Obădeanu, Mihai Păcăianu, Ioan Piso, Dr. Nicolae Popoviciu, Iuliu Puticu, Remus Rofiror, Petru Sârbu, Axente Secula, Sava Tr. Secula, Dr. Tiberiu Seviciu, Dr. Pavel Stărtău, Dr. Nicolae Table, Dr. Patrichie Tiucra, Ioan Trifu, Dr. Benedict Ungureanu, Dr. Ioan Ursu, Traian Vășianu și Dr. Emil Velicu, D-nii Dr. Ioan Alămoreanu și Gheorghe Ioanovicu, prezenți, nu și au prezentat credenționale.

Si-au prezentat credenționale prin alți deputați, dar n'au fost de față următori domni: Vasile Goldiș, Antoniu Mocioni și Gheorghe Petroviciu.

S'au ales după această trei comisiuni pentru examinarea actelor electorale, având să se depun actele la d-nii M. Păcăianu, P. C. Sa, Policarp Morușa și Dr. Patrichie Tiucra.

Sedinea s'a ridicat opot la orelle 1.

șase ani a delegaților în congresul național bisericesc dela București.

2. Alegerea pe o perioadă similară a consilierilor eparhiali, onorifici și supleanți.

3. Alegerea membrilor consistorului spiritual eparhial și ai celor mitropolitani.

Delegații în congresul național bisericesc din București:

Din cler:

Mihai Păcăianu, dr. St. Cioroianu.

Mireni: Vasile Goldiș, Ant. Mocioni, dr. Iustin Marșieu, dr. Lucian Gheorghieviciu, Supleanți: Traian Cibian, Ioan Piso, dr. C. Băran.

Consiliul eparhial

1. Secția bisericescă: P. C. S. Athimandritul Morușa, dr. T. Botiș, Tr. Vășianu, Procopiu Givulescu, Fabriciu Manoilă, Supleanți: dr. Iustin

Suci, dr. Patrichie Tiucra, dr. Cibian.

2. Secția bisericescă: consilieri onorifici: dr. St. Cioroianu, V. Goldiș, I. Marșieu, A. Crișan, Eug. Beleș. Supleanți: Iosif Moldovan, Vințilă Popescu.

3. Secția economică: consilieri onorifici: Sim Stană, dr. Cornel Iancu, dr. Aurel Cioban, Emil Velicu. Supleanți: Sava Seculin, Ion Drincu, Pavel Obădeanu.

Consistoriul spiritual eparhial:

Membri adunări: dr. Nic. Popoviciu, Meletia Șara, Iosif Pascu. Supleanți: Ioan Stană, dr. Sim Șicolan.

Delegați în consistoriul spiritual mitropolitan:

Ordinari: Ion Popescu. Supleanți: Ioan Popovici.

Adunarea Eparhială sărbătorește pe d. Vasile Goldiș.

Cu prilejul fericitului eveniment a împlinirii vîrstei de 70 ani, Adunarea Eparhială a înținut să sărbătoarească așa cum se cuvine, pe d. Vasile Goldiș, secretarul general al Eparhiei Aradului.

Intrucât, cuvântarea de onoare magistratului al P. S. S. Episcopului Grigorie, este însăși viața săbuciumată a luptătorului naționalist și a maréului român Vasile Goldiș, secretarul general al Eparhiei Aradului.

Adunarea Eparhială ovoașonează frenetic, urând cărturarului arhiepsu multe zile de fericire.

P. S. S. Episcopul a mulțumit profund miscător, arătând că va lupta și pe viitor, prin scris și prin faptă, pentru întărirea constituției naționale și pentru progresul spiritual al acestel granițe.

Onorată Adunare Eparhială,

Fericit este neamul, ai căruia înțeleg adevărul că a trăi este a lupta cu scop de biruință, cu scopul de a contribui la progresul psihic al neamului și al omenirei. Fericită este națiunea care poate scoate valorile sale din massa comună și le face posibil să se valideze pentru că ameliorarea soartei maselor depinde de soarta păstrării pe seama elitei sale.

Neamurile au în elita lor numeroi reprezentanți, care trăesc pentru a-și căștiga glorie personală care să-i alinie în mândrie deșărtă, ci adevărății oamenii de elită chiar în vremea celei mai mari febre a vitezei aleargă spre scopul care leagă cu eternitatea, căci lucrurile lumii acesteia nu mai sub specie aeternitatis primesc adevărata valoare. Oamenii mari, de elită, nu sunt diletanți, nici într-o preocupare a lor, ci sunt serioși, persistenți în gândire și acțiune.

Pe noi ca biserică ne interesă aici persistența în principiile lui Hristos, într-o vreme când ea poate fi pilduitoare pentru cei care cred că nu au tim-

pul să se gândească mai serios la lucrurile divine, dar ne interesează și persistența în principiile sfintei ale ideei naționale într-o vreme când tendințe strene în voiesc să producă în omenire nu unificare, ci desagregare.

Prea Cucernici Părinți Domnului Deputați,

Cuvintele mele de până acum Vi-s'ar părea misterioase dacă nu am ști cu toții că în 25 Noiembrie a. c. se îndeplinește 70 de ani, de când a văzut lumina zilei cel mai distins membru laic al adunării noastre eparhiale, dl Vasile Goldiș unul dintre cei mai iluștri conducători naționali, care au contribuit personal la realizarea unirii tuturor românilor și au pregătit Bisericii noastre ortodoxe rol preponderent și în viața de azi.

Oricât distinsul nostru colaborator, are dreptate când spusă cu grai respică că în sărbătoarea ce-i o facem aici nu este vorba de interesul personal al Domnului Sale, ci de interesul generației de azi, care se pare a fi în oarecare măsură necunoscătoare a ordinei morale, ale cărei legi se impun cu necesitate. Generația de azi are nevoie de virtuți înalte ca să poată urma orânduirile cele mai de sus. Icoana ideală a ordinei morale, legea morală vie, virtutea virtuților este Iisus Hristos, — pe care dl. Vasile Goldiș l-a luat ca model al vieții sale. Si dacă noi vom arăta pe scurt că urmarea lui Iisus de către Domnia Sa, timp de 70 ani, a fost și una mare creștin, atunci generația de azi are o pildă mult edificătoare.

Fericitul Augustin întreba oare când pe cineva: »Dorești să fii

Ședința a doua

P. S. S. Episcopul Grigorie premiat de Academia Română

La sfârșitul ședinței, părintele Dr. St. Cioroianu a cerut cuvântul casă aducă la cunoștință adunării eparhiale, că Academia Română a premiat în sesiunea Sa de-acum lăzarea în manuscris a P. S. S. Episcop Grigorie al Ardeleani "Tineretul României".

Adunarea Eparhială ovoașonează frenetic, urând cărturarului arhiepsu multe zile de fericire.

P. S. S. Episcopul a mulțumit profund miscător, arătând că va lupta și pe viitor, prin scris și prin faptă, pentru întărirea constituției naționale și pentru progresul spiritual al acestel granițe.

Ședința a treia

— Sărbătorirea D-lui Vasile Goldiș, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viață —

A treia ședință a adunării eparhiale s'a ținut eri dimineață între orele 10 și 1.

D. Dr. Coriolan Baltă, fost primar al Timișoarei, a dat citire raportul general al consiliului plenar eparhial, alcătuit în lipsa D-lui Vasile Goldiș, secretarul consiliului, de secretarul general pă. Georgea.

Raportul amintește în introducere, în cuvinte îndușoatoare, dispariția din viață a fostului deputat sinodal Dr. Aurel Cosma, a protopresbiterului C. Lazăr al Hălmagiu și al protopresbiterului Gherasim Sârb al Belințului.

Arată apoi că au fost definitivăți în cursul anului profesorii dela Acad. teologică Vîntilă Po-

șescu și Dr. Gh. Popovici, Arată apoi schimbările ce s'au întâmplat din cauză de boală în oficiile protopopești din eparhie, și demersurile făcute pentru sălariile preoților. Raportul arată că nu s'a dat răspuns mulțumitor nici la aceste demersuri, și nici la cele făcute pentru sporirea posturilor de consilieri referenți și deasemenea nici la stărările ce s'au depus pentru soluționarea chestiei pensiunilor profesorilor dela Acad. teologică.

La sfârșit, raportul se ocupă de chestiunea alegerilor eparhiale din lareă.

Raportul a fost admis fără nici o obiecție.

A urmat apoi:

I. Alegerea pe o perioadă de

mare, atunci să fi mai întâi mic. Ca fiu modest al distinsului preot Isaia Goldiș, care până la vîrstă de 92 de ani a fost străjer al limbii și legii românești, Tânărul Vasile Goldiș a început să învețe carte românească la școala primară ortodoxă din Cermeiu dela dascălul Nicolae Albu, iar apoi a fost și la școala rom. cat. ungurească din Cermeiu. A cercetat în anul 1871 | 2 școala primară germană din Panadul-Nou iar clasa 4 primară a terminat-o în Arad. Tot în Arad a urmat și liceul unguresc cu 8 clase și în anul 1881 a prestat examenul de bacalaureat **extimio modo**. Profesor de religie al D-Sale a fost Iosif Goldiș, fost episcop al Aradului.

Ca bursier al eparhiei noastre a studiat 2 ani la facultatea de litere din Viena și 2 ani la cea din Budapesta de unde a fost chemat profesor la școala normală ortodoxă din Caransebeș, unde a stat 3 ani. În anul 1889 a fost invitat fără concurs ca profesor la liceul ort. rom. din Brașov, unde a stat 12 ani ca profesor de istorie și limba latină, căci era ca român primul profesor în statul ungar cu asemenea diplomă. În anul 1901 este ales secretar al Consiliului eparhial al Aradului, în care calitate a făcut cel mai mare bine Bisericii.

În anul 1905 guvernul maghiar pregătea un proiect de lege al învățământului primar, prin care se făcea deosebirea între confesiuni patriotice și ne-patriotice, prin ceeace români puteau fi despoiați de dreptul de a învăța școli, având pe aceea vreme în Ardeal circa 2000 școli ortodoxe. Statul voia să ia din mâna confesiunilor dreptul de disciplinare al învățătorilor, stabilirea limbii de propunere și o parte a planului didactic, limba de propunere etc. Episcopatul Mitropoliei Ardeleană face o demonstrație la guvern, apărând biserica și drepturile ei pe teren școlar pe temeiul legilor din 1848 și 1868. Autorul memoriu-lui este dl Vasilie Goldiș, care în acel memoriu se referă la pedagogul maghiar Lubrich arătând că biserică pe teren școlar este un bun aliat al statului, ceeace zice și pedagogul Ziller în *Grundlegung zur Lehre vom Erziehungsunterricht*. Scopul maghiarilor era ca învățământul primar să facă pe elevi a cunoaște perfect limba maghiară iar nu cultura unui cetățean bun și religios.

Citează: „Didactica Magna“ alui Comenius că predarea se poate face numai în limba maternă. Combate tendința ca o parte a planului didactic să fie făcut de guvern, ca în școalele normale confesionale elevii să nu răspundă în ungurește la obiectele învățate românește; în memoriu se accentua că nici cu o mie de legi nu se poate forța învățarea limbii maghiare peste putințele firești. Memorul combată amestecul administrației în școală și cele trei foruri disciplinare, care ar urma să judece învățătorii.

În ședința Sinodului eparhial din 13 Mai 1907 se cetește un proiect conceput de dl Vasilie Goldiș, care proiect acceptat în

prealabil de o conferință intimă respinge tentativa de a iigni autonomia bisericii noastre în fața proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor primare și despre salarizarea învățătorilor. Moșuna Sinodului se referă la art. IX. din 1868 și art. 44 din 1868 în care confesiunile au dreptul de a înființa școli de orice categorie cu limba de propunere pe care o voiesc ele; memoria apără dreptul divin și firesc al limbii materne și cere ca episcopatul să se adreseze Regelui.

Dela anul 1901 și până în 1918 aproape toate memoriile și protestele înaintate guvernelor ungurești pentru apărarea bisericei ortodoxe-române, sunt rezultatele minții și condeiului dlui Vasile Goldiș. În anul 1918, când episcopii noastre din Ardeal au primit ordin că adunările eparhiale se vor ţine în asistență unor comisari guvernali, episcopia Aradului la insistențele dlui Vasile Goldiș, a respins tentativa de încărcare a autonomiei bisericești și adunarea eparhială a adus hotărâre de amânare sine die a sesiuniei.

Dar pentru biserică au venit zori mai bune în România-Mare. Când însă în anul 1924 alegerile eparhiale din Arad au fost făcute cu oarecare presiune, ba chiar cu jandarmi pe alocarea, atunci la propunerea dlui Vasile Goldiș cei mai mulți deputați și-au înaintat demisiile iar rostul lor a fost disolvat de Consiliul eparhial și astfel după ce și Consiliul mitropolitan a ratificat acest procedeu, s-au ales alți deputați sindicali.

E foarte caracteristic faptul, că dl V. Goldiș în calitatea sa de deputat și Ministrul Cultelor și Artelelor a ținut 2 discursuri mai mari, unul ca deputat în 1924 cu prilejul desbaterii proiectului de lege despre învățământul primar, altul la Senat în 1926 asupra situației bisericei ortodoxe române în Statul Român.

În discursul dela cameră asupra școalei primare în 1929 d. V. Goldiș a făcut istoricul și apologia școalei primare confesionale a bisericei ort. române în monarhia habsburgică și a susținut punctul său de vedere, că și în nou stat român școala primară trebuie să rămână confesională și sub conducerea bisericei. Un fost învățător confesional, ajuns atunci deputat și adherent infocat al școalei primare de stat, l-a întrerupt la un moment dat pe d. V. Goldiș spunându-i: »În zadar de Goldiș, școala confesională a murit și n'are să reinvie«.

Atunci d. V. Goldiș s'a oprit un moment în discursul său, să uită lung în ochii fostului învățător confesional și adânc îndușat a rostit înainte: »A murit, zici, școala confesională? Atunci, lăsați-mă să mă bocesc măcar la căpătăiul acestui scump răposat, dela care eu mi-am moștenit credința sufletului și idealul vieții«. Discursul său asupra școalei primare a statului român d. V. Goldiș a terminat prin cuvintele: »Înțoarceti-vă la Hristos«.

În discursul dela Senat în 1926 asupra situației bisericei ort. române în nou stat român d. V. Goldiș a deslușit adevărul, că biserică ort. română nu are situa-

ația pe care o merită în acest stat, că este neindreptățită nu numai din punctul de vedere material, ci mai vârtoș nu i-se dă importanță cuvenită în ierarhia valorilor morale cari trebuie să conducă destinele națiunii române în România întregită.

Ca ministru al Cultelor d. V. Goldiș în anii 1926 și 1927 a contribuit indirect prin legea despre armonizarea salarilor funcționarilor publici la îmbunătățirea situației materiale a clerului ortodox român, iară în mod direct printre un decizie al Consiliului de Miniștri a reorganizat administrația protopresbiterelor bisericei ortodoxe instituind lângă fiecare protopop un secretar, un copist și un om de serviciu.

Gouvernele următoare însă au nevoie să se schimbe această nouă organizare. Eparhiei Aradului d. V. Goldiș în scurta sa trecere pe la Ministerul Cultelor i-a pus la îndemnă sumele necesare pentru reclădirea edificiului Consiliului eparhial și o nouă amenajare a aulei episcopale.

II
Analizând pe scurt activitatea literară a dlui Goldiș constatăm

Dl. Vasile Goldiș.

că încă în liceu se ocupa cu chestii literare iar apoi la societățile academice România Jună din Viena și Petru Maior din Buda-pesta. La Brașov a scris un curs de Istorie universală în 3 volume, Sintaxa Limbei Latine și Istoria Ungariei.

Ca profesor la Brașov a fost ales secretar al societății pentru înființarea unui teatru român, redactând timp de 6 ani anuarul societății despre care a scris o serie de studii și articole.

A colaborat la Tribuna din Sibiu, sub pseudonimul Ilie Borg. În anul 1894 în colaborare cu Ioan Rusu Șirianul a înfrumusețat «Tribuna Poporului», care în 1896 a fost mutată la Arad și militațează prin condeiul dlui Goldiș pentru întrarea românilor în activitate politică.

În anul 1911 în direcția ziarului Românul.

În anul 1918 Domnia Sa a fost propunătorul unirii și atunci a pronunțat un admirabil răspuns. Însoțit dl. Goldiș spune că propunerea au putut să o facă și alții căci era în sufletul tuturor, dar sufletul care a formulat propunerea a alcătuit o capodoperă literară nu numai politică.

Neamul românesc este prezentat aici ca santinelă isvorâtă din necesitatea imperiului Roman de a apăra civilizația sa de năvălirile dela Nord și Răsărit. După su-combarea imperiului romanic, strămoșii noștri ocupă trunchiul

vechiu tracic și infiltrati de slavi zâmbisesc neamul românesc.

Când după 18 veacuri sufletul românesc reinvie, hotarele lui etnice sunt aceleși ca pe vremea lui Traian. Măiastra cuvântare dela Alba-Iulia cuprinde întreaga Istorie a neamului nostru, a Moldovei și Munteniei, a culturii noastre creștine, lupta împotriva turcilor, răpirea Bucovinei, Basarabiei, soarta lui Horia, chipul lui Avram Iancu, unirea principatelor, răsboii independenței, proclamarea regatului, vărsarea sângei românești, în mod plastic în fața ochilor noștri.

In anul 1923 dl. Goldiș este ales președinte al «Astrei» și cu acel prilej în 29 August 1923 la Timișoara rostește un admirabil discurs din care desprindem că D-Sa își punea încrederea în: ajutorul marei Dumnezeu, că Astra va cultiva solidaritatea națională, căci Astra fu întemeiată împotriva desnaționalizării și a servitului. D-Sa accentuează că singura nație a neamului i-a fost credință în mila lui Dumnezeu. Aici spune D-Sa că credința religioasă are puterea miraculoasă de a înfrăzi suflete.

In discursul ținut în 8 Octombrie 1923 la așezarea pietrei fundamentale a catedralei din Cluj dl. Goldiș vorbea în numele Astrei și spunea că națiunea română prin credință sa să mantuiește. In acest discurs preoții noștri ardeleni sunt înfățișați ca adevărați conducători ai poporului, în fruntea cetelor lui Horia, în timp de mișcări naționale. Dl. Goldiș declară că: «Noul Stat român mai vârtoș trebuie să îngădească cătăria nebiruită a credinței strămoșești, să-i păstreze bisericei noastre naționale rolul de conducătoare sufletească a poporului românesc».

In 23 Octombrie 1923 la un congres preofesc din Arad apoteozează principiul libertății și al naționalității ca factori ai progresului și răstoarnă feza că finta finală a omenirii ar fi întemeiată pe condițiile materiale ale vieții. In măsura iubirii creștine se va desăvârși uniunea conștiințelor. De aceea să ne întoarcem la Hristos!

Dl. Goldiș ca președinte al Astrei are fericirea să fie primit în 1924 de Academia Română în cadrul unei recepții solemnă preșidată de Marele Rege Ferdinand I, iar la casa lui Aram Iancu în Vidra, la 1 Septembrie 1924 încheie discursul său zicând: «Doamne, trimite harul tău asupra dinastiei române și a neamului românesc».

In 8 Noemvrie 1924 spune în Arad la adunarea generală a Astrei, că: de departe de noi odihna până când nu vom vedea în fiecare sat românesc casa culturală școala roitoare de prunc... biserica plină de credincioși,... ogoarele bogate, grădinile cu pomi... etc.

Cât de frumos spune la acest prilej că Astra trebuie să fie propagatoarea solidarității căci Hristos zice: «Toată împărăția ce se desbină între sine se pustiește și toată cetatea sau casa ce se desbină intru sine, nu va sta».

In 7 Iunie 1925 dl. Goldiș vorbește în Chișineu în vederea organizării Astrei în Basarabia, unde aici Astra mult lucrează.

In 14 Decembrie 1927 dl. Goldiș la adunarea generală din biu pledează pentru armonizarea propagandei culturale și constată că raționalismul zofic și tehnică umblă să îngăreligia.

In 29 Iunie 1928 la secțiile Astrei în Cluj, Dom. Sa întemeiat pe filosoful Lucian Romier spune că orice grupă există prin iubire iar nu caritate șiumanitate. Puterea șinei nu-i permisă să subjuge personalitatea omului.

III.

Si acum să trecem pe scena activitatea politică a lui Goldiș. Aceasta activitate a început cu articole politice în Tribuna Sibiu și în Tribuna Poporului. Ca profesor în Brașov, în 1926 dl. Goldiș este ales membru în gregăria județului Brașov și în discursul său de la oportunitatea națională și a sășilor. Ajungând în Arad a militat ca român între și aici în acțiune și a intrat iar dl. Goldiș în gregăria Aradului discursul său de a înfrăzi suflete.

In anul 1905 dl. Goldiș luă un program de muncă în mijlocul căruia se decide în activitatea parlamentară acesă an dl. Goldiș prin Tisza și pe alte căi animează misiunea electorală iar articolele său din «Chicin» face mare ecou. In 1905 însă D-Sa nu a candidat la guvernul maghiar al lui Tisza și dl. Goldiș la Radna, după darea lui Tisza.

După înființarea ziarului buna, dl. Goldiș este ales membru la «Românul» și luptă pentru înfrățirea produsă în 1912. In anul acesta contele Tisza întră în tratative cu comitetul național dar ele eșuează iar la urmă Goldiș facând un rezumat al tativelor indică noui drumuri orientare.

In Iunie 1915 dl. Goldiș întră cu dnii Iuliu Maniu și Popovici participă la întrevăduirea delegației împăratului Germani care cereau României neutralitatea binevoitoare. După întoarcerea lui Tisza în Românie în război dl. Goldiș participă la 12 Oct. 1918 în Orléans la conferință, care a avut urmări că dl. Alexandru Vaida a declarat că demnă declaratie în parlament din Budapest. In Nov. 1918 propune a se da ultimatum către vîrnavul contelui Karolyi pentru a închide în stăpânirea Consiliului național din Arad a teritoriului locuite de români. Este în aceeași lună Oscar Iosif la Arad, dar România cedează și în 1 Dec. 1918. Alba-Iulia este fericit că face parte din delegația care prezintă marelui Rege Ferdinand I. actul unirii.

* * *

Si acum fie-ne ingăduind să spunem că această expunere este considerată ca o șansa palidă încercare de a săsumar activitatea creștină și culturală a lui Goldiș, care deși a fost de trei ani ministrul și face o cinstire

șinei și a neamului românesc.